

Plaats Koepelkerk van PG Smilde

Datum 17 mei 2022

Aanwezigen:

Ring Groningen

Aanwezig H.A. van Dijk, preses; ds. A. Bruin

Ring Oost Groningen

Aanwezig L.J. Wijnands, H. van de Meent, lid BM, ds. J.F. Hoogstede

Ring NO Groningen

Aanwezig ds. R. Poede, lid BM

Afwezig R. Wind

Ring Westerkwartier

Afwezig ds. M. Krooneman

Ring Winsum

Aanwezig ds. M.H. Langenburg

Afwezig J. Roorda, Y. Rosier-Hoogkamp

Ring Assen

Afwezig W. Oostenbrink

Ring Emmen

Aanwezig A.F. Kolkman, lid BM;

Afwezig D. de Jong, ds. B. de Groot

Ring Hoogeveen

Aanwezig M. Weismann,

Afwezig ds. S. van Dijk

Ring Zuidwest Drenthe

Aanwezig P. Steen

Afwezig A. van Vuuren, ds. M. Gastra

Evang.Luth.Gem

Afwezig vacature

Overig

Aanwezig ds. J. Hommes, classispredikant, L. de Zeeuw, scriba, N. Becht, actuarius;
ds. W. Bakker, voorzitter visitatie,

Afwezig W. Wisman, voorzitter CCBB;

Afgevaardigden synode

Aanwezig J. v.d. Berge,

Afwezig H. Vrijhof, B. Meens, J. de Koning, ds. G. van der Werff,

Gasten (fysiek en digitaal):

PG Woldkerken: Lineke Kok-Staal, GK ten Boer: Jaap Slagter; PG Woldkerken: Lineke Kok-Staal ;
PKN Coevorden, Dick Kloosterhuis; PG Veenhuizen: Karla Meijer en Pietje Groenink; ds. Ineke
van den Beukel, PG Marum; Klaas de Vries, Westerbroek; ds. Jelle van Slooten, Kor Keegstra, ds.
Bert Altena, ds. Harmen Jansen, GK Dwingeloo: ds. Mark de Jager en 2 ambtsdragers, Nico
Meilof: organist.

1 Welkom door de preses, Henk van Dijk

De preses opent de vergadering op een bijzondere wijze. De scriba wordt toegezongen met een 'Lang zal ze leven' en een bos bloemen wordt overhandigd vanwege haar verjaardag.

2 Opening

Door ds. Jelle van Slooten, predikant te Zuidlaren. Organist Nico Meilof bespeelt het orgel. We zingen enkele verzen van Psalm 36. Ds. Van Slooten leest met ons Psalm 36 en spreekt bij die Psalm een korte meditatie uit. Na het gezamenlijk uitspreken van het Onze Vader zingen we tot slot alle verzen van Psalm 87.

3 Thema 'Onopgeefbaar verbonden', een kerkbreed gesprek over Kerk & Israël, door ds. Jelle van Slooten, voorzitter van de Classicale Werkgroep Kerk & Israël Groningen-Drenthe,

Ambassadeur van de Raad van Kerk en Israël voor Groningen-Drenthe en lid van de Protestantse Raad voor Kerk en Israël van de PKN.

De brochure over dit thema omvat 7 hoofdstukken: Volk, Land, Messias/Christus, Schuld en Hoop, Bijbel en Verbond, Antisemitisme en Van zondag tot zondag, en is te downloaden via: www.protestantsekerk.nl. ds. Jelle van Slooten geeft via een Powerpoint presentatie een toelichting op ieder van de 7 hoofdstukken (zie bijlage).

Vragen n.a.v. de inleiding:

ds Mattin Langenburg: wie zijn onze gesprekspartners aan Joodse kant en hoe verloopt dat gesprek?

antwoord: Dat is nogal breed, maar je komt niet alle Joodse groeperingen tegen als gesprekspartner. De ultraorthodoxe Joden hebben geen behoefte aan een gesprek. In het OJEC (overlegorgaan van Joden en christenen in Nederland) zitten een aantal denominaties van Joodse en van christelijke zijde.

Ds. Bert Altena: ik ben het eens dat onopgeefbaar verbonden eigenlijk een onmogelijke term is, omdat er sprake is van een ongelijksoortigheid in de relatie: de Joden kunnen prima zonder ons, maar wij niet zonder hen.

Antwoord: de katholieken hebben daar een ander woord voor: onherroepelijk verbonden.

Ds. Harmen Jansen: wat is de bedoeling van deze notitie; in welk proces zitten we nu als kerk? Waarom kiezen we niet voor een andere term, namelijk kerk en Jodendom en in plaats van Israël zondag: de zondag voor de Joods-christelijke dialoog. Dat scheelt een hoop gedoe. Hebben we als kerk ook echt een eigen mening over gerechtigheid? Op een gegeven moment misschien toch partij kiezen? Hoe positioneer je je als kerk in het OJEC om een antwoord te vinden op politieke vragen?

Antwoord: we kunnen niet zonder Israël omdat Israël meer is dan een staat. De naam Israël is ons gegeven. Er is iets aan de hand met Israël, dat komt door die Joodse zoon. De kerk probeert het gesprek gaande te houden, want als we partij zouden kiezen, voor welke partij dan? Bij vredesbewegingen zoals Mes Amin, in gesprekken met jonge mensen, dan zijn er momenten van hoop.

Ds. Mark de Jager: ik ervaar verlegenheid bij dit onderwerp, maar ik vraag me af of die verlegenheid zo erg is. Het is best een lastig onderwerp, dan mag het toch best schuren.

Antwoord: het heeft ook te maken met de identiteit van de Jood; vergelijk het met de schijf van 5 over de joodse identiteit. We moeten het gesprek blijven voeren, ook om de kritiek bespreekbaar te houden. Er mag geen sprake zijn van een verborgen agenda, we moeten transparant blijven. Binnen het OJEC wordt de houding van de Joden als open ervaren, dat niveau van gesprek met de Palestijnen is niet bereikt. Dat heeft allerlei oorzaken.

Klaas de Vries: ik ervaar hoe arrogant de kerk kan zijn: waarom niet spreken over Israël en kerk i.p.v. kerk en Israël? De kerk plaatst zich nog steeds voor Israël.

Antwoord: ik ben ervan overtuigd dat niemand in de gesprekken waarin ik mee mag draaien een arrogante houding heeft. Maar u heeft gelijk: we hebben heel veel te leren.

Joost v.d. Berge: ik zie in het OT dat het geloof heel erg gekoppeld werd aan grond.

Antwoord: Ik leer ook in de Tenach dat de grond aan God toebehoort.

Hans van de Meent: kunt u iets vertellen wat de relevantie van dit thema is voor een gewoon gemeentelid?

Antwoord: wellicht met deze vraag eens langs de eigen predikant gaan omdat je het kunt merken in de exegese of predikanten hiermee aan de slag gaan. Als je je gaat verdiepen in het Jodendom dan zul je allerlei nieuwe lagen en wetenswaardigheden ontdekken omdat de exegese op een andere manier gaat leven.

Ds. Ineke van den Beukel: We mogen ons als predikanten richten op de rijkdom van de bron en de theologische termen. De eeuwige strijd zal nog wel voortduren, ik verwacht niet dat de vrede van aardse kant zal komen. Daar blijven de meningen over verdeeld, dat blijft schuren. Ik wil nog wijzen op 'One for Israël', een vorm van samenwerking waar Palestijnse en Joodse studenten theologie leren in dialoog samen op te trekken en elkaar goed verstaan.

Kor Keegstra: ik heb dit stuk met enige irritatie gelezen. Ik vroeg me af waar dat door komt. Ik had het idee dat vroeger in mijn kerk de waarheid werd gesproken, en elders zag men het niet of nog niet. Als je mensen wilt uitnodigen om zich verder te verdiepen in deze materie, dan voldoet dit stuk niet. Als ik de discussie van vanavond beluister dan wordt die gevoerd onder theologen en niet onder gewone gemeenteleden.

Antwoord: in de brochure zit een worsteling die rekening wil houden met de breedte van de kerk. Ik neem dit punt mee naar de raad.

Henk van Dijk: ik voel lichte irritatie bij de uitspraak dat antisemitisme een zonde tegen God is. Waarom is antisemitisme zo'n bijzondere vorm van discriminatie.

Antwoord: de kern van antisemitisme is discriminatie. Ook daar gaat het om zondigen tegen God. Antisemitisme is als een kanarie in de mijn: als een teken dat er meer volgt.

De preses dankt ds. Jelle van Slooten voor zijn inbreng waarop hij ons door het onderwerp heeft heen geleid. Ds. Van Slooten spreekt uit dat hij hoopt dat het gesprek doorgaat, want dat is belangrijk.

4 Overzicht geestelijk leven in de classis

Ter bespreking en vaststelling ligt het vierjarig rapport over het kerkelijk leven in onze classis 2018 – 2022 voor.

Pieter Steen: het rapport geeft een inzichtelijk beeld van de stand van zaken. Mijn vraag is of dit rapport nog verder aan de orde komt in de ringen of bij gemeentes?

Ds. Jan Hommes antwoordt dat het de bedoeling is dat het rapport hier in deze vergadering besproken wordt en dat het meegenomen wordt in de kerkenraad. Voor onze classis is het van belang om het mee te nemen en om daar met elkaar over te spreken. Dit verslag wordt ook op onze website geplaatst.

Alle classes maken zo'n rapport. Al deze rapporten worden vervolgens gebundeld tot 1 rapport voor bespreking in de synode.

5 Verslag vanuit de Generale synode

Bijdrage door Heleen Vrijhof, afgevaardigde naar de Generale synode over de bijeenkomsten op 21 en 22 april jl.

Ds. Mark de Jager: PthU gaat weg uit Groningen. Ik ervaar het als een steek in de rug dat de PthU vanwege de bereikbaarheid uit Groningen verdwijnt. Zou de classis een duidelijk signaal richting de landelijke kerk en bestuur PthU willen afgeven dat dit wel een heel kwalijke en voor het Noorden een schadelijke ontwikkeling is?

De preses antwoordt dat wij als classis bezwaar hebben aangetekend bij zowel het moderamen van de generale synode als bij het bestuur van de PthU tegen het voornemen om van 2 locaties naar 1 te gaan omdat wij het een duidelijke verarming van de mogelijkheden in het Noorden vonden als PthU zou verdwijnen. Maar de synode heeft anders besloten; daar zijn we niet blij mee.

Ds. Jan Hommes: in het verslag wordt Jurjen de Groot geciteerd dat hij veel wantrouwen ervaart. De classispredikant begrijpt dit niet omdat in de praktijk de DO als ook de classis juist probeert om het wantrouwen weg te nemen.

Joost v.d. Berge: volgens mij benoemt Jurjen de Groot zijn indruk/ervaring dat de bemoeienis met de lokale gemeente er ook voor kan zorgen dat de gemeente afstand wil houden.

Joost v.d. Berge: verdere punten van aandacht op de synode waren:

Het aantal leden van onze kerk jonger dan 35 jaar bedraagt 8% en het aantal voorgangers, predikant en kerkelijk werkers, gaat de komende tijd flink dalen.

6 Jaarrekening 2021

De Financiële Commissie is om advies gevraagd. De commissie heeft laten weten dat zij met de jaarrekening kan instemmen. De jaarrekening kan vanavond niet door de Classicale Vergadering worden vastgesteld omdat het quorum niet is bereikt. Dit maakt de besluitvorming moeizaam.

Pieter Steen: waarom is in de jaarrekening van het Steunfonds de vordering voor dividendbelasting p.m. opgenomen? De preses antwoordt dat deze p.m. is opgenomen omdat de aanvraag niet tijdig kon worden afgerond.

Verder geen op- of aanmerkingen. De aanwezige afgevaardigden stemmen in met de jaarrekening.

Voor definitieve vaststelling zal getracht worden om via digitale raadpleging de opmerkingen dan wel instemming van de niet aanwezige afgevaardigden te verkrijgen (zie hierna).

7 Notulen Classicale Vergadering van 22 februari 2022

n.a.v. :

oproep op pagina 7 aan diaconieën om een financiële bijdragen te leveren.

Kor Keegstra stelt voor om bij de notulen een lijst bij de notulen te voegen van de gemeentes die bijdragen. Wellicht dat dit andere gemeentes ook stimuleert om bij te dragen.

Leon Wijnands informeert naar de stand van zaken m.b.t. inventarisatie administratieve ondersteuning voor gemeentes. De preses antwoordt dat we daar mee bezig zijn en dat het nog wel enige in beslag gaat nemen voordat we concrete plannen voor regionale administratieve ondersteuning en beheer van gebouwen op tafel kunnen leggen.

8 Mededelingen

Classispredikant:

- Op 3 september a.s. wordt er in Oost Groningen in de Blauwe Stad een festival georganiseerd 'Geloof in Groningen': de classis is betrokken, ook de lokale gemeentes zijn betrokken. Een festival met muziek, dans, creatieve inbreng, ook inhoudelijke onderwerpen. Programma volgt nog. **Noteer de datum.**

Moderamen:

- *classicaal adviseur/deskundige:* financieel lastig om voldoende gelden los te weken om de classicaal adviseur te krijgen. Op dit moment lijkt een aanstelling van 80% financieel haalbaar, en we zijn nog bezig de laatste 20% te realiseren. Enkele subsidieverstrekkers hebben als voorwaarde gesteld dat deelnemende gemeentes ook financieel bijdragen. Die bijdrage is bepaald op € 1.000,- per jaar (de oorspronkelijke € 200,- werd als onvoldoende geacht). Verder zullen alle gemeentes die niet meedoen om een solidariteitsbijdrage van € 100,- per jaar worden gevraagd. Wij streven ernaar dat de classicaal adviseur per oktober/november aan de slag kan gaan met gemeentes op samenwerkingsgebied.
- *Uitnodiging ontmoetingsbijeenkomst met alle leden van de classicale vergaderingen op 27 juni a.s. van 16.00 – 20.30 uur in Utrecht:* **reserveer alvast de datum.**
- *Benoemd zijn de heren Domien Kruijper en Freek Reitsema als lid CCBB GD en mevrouw Griëtte Sinnige als lid CCvV.*
- *Vacatures afvaardiging naar de synode:*
Er zijn nog steeds vacatures voor secundi in het ambt van ouderling en diaken. De preses roept werkgemeenschappen en ringen dringend op om te voorzien in de vacatures van secundi. T.a.v. de informatievoorziening is e.e.a. gewijzigd: de secundi ontvangen nu ook alle stukken voor de synode vergadering, zodat ze voorbereid zijn en desgewenst met de primus kunnen overleggen.
- *Vacatures afvaardiging naar de Classicale Vergadering per 1 januari 2022:*
De Voorzitter vraagt ook aandacht voor deze vacatures.

Er zijn nog steeds vacatures voor afvaardiging vanuit de ringen:

Ring Groningen	: vacature ouderling
Ring Noordoost Groningen	: vacature diaken
Ring Westerkwartier	: vacatures ouderling en ouderling krm
Ring Assen	: vacatures predikant en ouderling
Ring Hoogeveen	: vacature diaken
Ring Winsum	: ds. Mattin Langenburg is voorgedragen en benoemd in de vacature die ontstond na vertrek van ds. Hoek.

9 Rondvraag.

- Ds. Bert Altena vraagt aandacht voor het Bonifatius festival in het Pinksterweekend in Vries, waaronder een symposium over het onderwerp 'hoe we dorpskerk willen zijn in de 21ste eeuw': een zeer actueel onderwerp, waar we allen mee worstelen. Zie hiervoor en voor verder programma onderdelen: www.bonifatiusfestivalvries.nl
- Leon Wijnands vraagt aandacht voor het kerkenpad in Oost-Groningen op 4 juni a.s. Zie www.kerkenpadoostgroningen.nl.
- Leon Wijnands signaleert dat gemeentes moeite ondervinden om hun websites te onderhouden. Waar kunnen gemeentes aankloppen? Joost v.d. Berge adviseert om de Dienstenorganisatie hiervoor te benaderen.

10 Sluiting.

De voorzitter sluit de vergadering af met het lezen van het Vredeslied 'Eerbied voor alles wat ademt en leeft' uit de liedbundel Eva's lied.

Nagekomen:

Via digitale raadpleging zijn de niet aanwezige afgevaardigden gevraagd om al dan niet in te stemmen met de jaarrekening 2021 en met het rapport 'Kerkelijk leven in de classis 2018 – 2022'.

afgevaardigde	procedure	Jaarrekening 2021	Rapport kerkelijk leven in de classis GD
Ds. M. Gaastra Ring ZW Drenthe	akkoord	Akkoord	akkoord; Wat een goed stuk hebben jullie gemaakt. Grote lijnen, maar ook details goed weergegeven en elkaar versterkend. Ik herken de moeizaamheid op het gebied van samengaan. Hoe daar verandering in aan te brengen is een kwestie van tijd en van doen. Grote lijnen concreet invullen en kijken waar die concrete voorbeelden, acties enz. de grote lijnen versterken, verbuigen of verleggen.
J. Roorda, ring Winsum	akkoord	Akkoord	akkoord

W. Oostenbrink, ring Assen	akkoord	akkoord	akkoord; Het geestelijk leven in onze classis zou geregeld via diverse onderwerpen op CV ter sprake kunnen komen. Het zal echter niet eenvoudig zijn een goed overzicht krijgen van de verschillende meningen van de gemeenten; in het bijzonder zal dat het geval zijn bij het onderwerp "oude belijdenis geschriften". Het geestelijk leven is zeer divers.
Dhr. R. Wind, ring NO Groningen	akkoord	akkoord	
Ds. S. van Dijk, ring Hoogeveen	akkoord		
Anke Van Vuuren, ring ZW Drenthe	akkoord	akkoord; Vraag: aan welke criteria moet een gemeente voldoen om in aanmerking te komen voor financiële tegemoetkoming vanuit het Steunfonds?	Akkoord
Ds. B. de Groot, ring Emmen	akkoord	akkoord	Akkoord. Ik vind het rapport over het geestelijk leven in de classis een duidelijk en accuraat beeld geven van de situatie in de classis. Ook worden de uitdagingen waar we voor staan, beschreven.

Noteert u alvast in uw agenda de Classicale Vergaderingen najaar 2022:

- 20 september 2022
- 29 november 2022

- 3 **Thema 'Onopgeefbaar verbonden', een kerkbreed gesprek over Kerk & Israël, door ds. Jelle van Slooten**, voorzitter van de Classicale Werkgroep Kerk & Israël Groningen-Drenthe, Ambassadeur van de Raad van Kerk en Israël voor Groningen-Drenthe en lid van de Protestantse Raad voor Kerk en Israël van de PKN.
De brochure over dit thema omvat 7 hoofdstukken: Volk, Land, Messias/Christus, Schuld en Hoop, Bijbel en Verbond, Antisemitisme en Van zondag tot zondag, en is te downloaden via: www.protestantsekerk.nl.

ds. Jelle van Slooten geeft via een Powerpoint presentatie een toelichting op ieder van de 7 hoofdstukken.

Waarom de brochure?

- De PKN belijdt onopgeefbaar verbonden te zijn met het volk Israël
- Onopgeefbare verbondenheid komt tot uiting in veel activiteiten en initiatieven
- Veel vragen over 'volk', 'land', 'Israël', en 'Jodendom'
- Actualiteit van Israëliisch-Palestijnse conflict maakt alles ingewikkelder
- Israël bron van christelijk geloof.

Thema Volk:

- Verbond van God met 'zaad van Abraham'/'volk van Jacob'/'volk van Israël'
- Zo leren we de Joden kennen als volk van God
- Kerk: verklaart zich onopgeefbaar verbonden met dit volk
- Christus Jezus is niet te verstaan zonder Gods verbond met Israël
- Geen vervangingstheologie en geen vervullingstheologie
- Israël: is zowel volk, land als staat
- Gods Naam eerst verbonden aan Israël
- 'volk Israël' breed opvatten
- respect voor hoe Israël zichzelf verstaat

Thema Land:

- 'Ik zal dit land aan je nakomelingen geven'
- Kerk en wereld heeft moeite met het fysieke bestaan van Israël
- Palestijnen, Druzen en bedoeïenen hebben gelijke rechten
- Land is en blijft van God
- Landbelofte is ingekaderd binnen de beloften en opdrachten van het verbond
- Concrete vorming van de staat Israël in 1948
- Het bewonen van het land ging gepaard met verdrijven van de mensen die er al woonden
- 'onopgeefbaar verbonden' is niet zonder kritiek
- PKN gaat als primair oriëntatiepunt uit van het internationaal volkenrecht, inclusief Israëliisch-Palestijnse akkoorden

- In de kerkorde vindt je de drievoudige roeping terug: onopgeefbare verbondenheid, oecumenische roeping om eenheid te zoeken met de christenen wereldwijd, waaronder de Palestijnse christenen en diaconale roeping door op te komen voor vrede en gerechtigheid voor iedereen, inbegrepen de volken in en rond Israël.

Thema Messias/Christus:

- Is Jezus Christus 'de Messias' / 'Gezalfde'?
- Via Abraham, 'Mozes en de profeten' en Jezus zijn wij verbonden met Israël
- Jezus is een Jood
- De kerk zoekt het gesprek inzake het verstaan van de Heilige Schrift en Koninkrijk van God op basis van gelijkwaardigheid, dus ook met respect naar elkaar
- Joden hebben christenen niet nodig / christenen hebben Joden wel nodig om zichzelf te verstaan
- Jezus Messias is de sterkste verbinding maar ook de grootste scheiding
- Joden hebben Jezus niet vermoord: hij is overgeleverd door tijdgenoten en overgeleverd aan de Romeinen.
- Dialoog en inzet voor de samenleving
- Ook het gesprek aangaan met Messias belijdende Joden

Thema Schuld en hoop:

- De PKN wil graag het gesprek vanuit het schuldgevoel voeren naar gesprek vol hoop met elkaar
- Van intern Joods gebeuren naar verspreiding van het evangelie onder de volken
- Verstrooiing in 70 door verwoesting van de tempel
- Kerk en synagoge groeien uit elkaar, meer en meer neemt de kerk de plaats in van Israël
- Verguizing, vervolging en vernietiging van Joden
- Kerk en christelijke theologie dragen daarin een grote schuld
- Na de bewustwording van de Shoah volgt de formulering van 'onopgeefbare verbondenheid'.
- Herontdekking van Jezus de Jood en oprichting van de staat Israël veroorzaakt zelfreflectie in de kerk
- Uitgesproken schuldbelijdenis van november 2020 moet gestalte krijgen in nieuwe verantwoordelijkheid: de actualiteit wordt toegevoegd, o.a. antisemitisme. Die schuldbelijdenis was omstreden. Er is nu een groep op verzoek van de Synode bezig om onderzoek te doen en daar volgt een publicatie uit, want er is ook veel goeds door de kerk.
- PKN wil een relatie met Israël vanuit een gedeelde verwachting, een gesprek en wil een gelijkwaardige en betrouwbare bondgenoot van Israël zijn.

Bijbel en verbond:

- Beter spreken van een 'vernieuwd verbond' waar de doorgaande lijn en nieuwe aspecten samenkomen
- NT is Joods en onbegrijpelijk zonder OT.
- We hebben dat te danken aan o.a. Miskotte: 'tegoed' van het OT
- In Jezus Christus worden volken uitgenodigd om deel uit te maken van Gods verbondsvolk
- Hebreeuwse Bijbel, Bijbel/Schrift van Jezus en apostelen
- NT is los van OT onbegrijpelijk
- Zonder Joodse context van de 1^e eeuw is er geen begrip van woorden en begrippen in NT
- NT heeft bron en betekenis in Joodse leven
- Door open relatie met synagoge komt er ruimte in de kerk om te spreken met Joden over de interpretatie van de Schriften; geen zending onder de Joden.

Thema Antisemitisme:

- Antisemitische uitingen en incidenten nemen toe
- Wereldraad van kerken 1948: 'Antisemitisme is een zonde tegen God'
- Christelijk antisemitisme: Jodenhaat gebaseerd op gelovige vooroordelen
- Christelijk antisemitisme dat uitgroeide tot kwaadaardige vormen van geweld
- Pas na Shoah inkeer en ommekeer gegroeid
- Specifieke haat tegen Joden moet blijvend worden benoemd en bestreden. Het Jodendom heeft daar ook behoefte aan.
- Studie van Joodse Schriften en achtergronden blijft nodig voor zorgvuldig verstaan van schrift, traditie, enz.
- Israël scheiden van land en staat is heilloos, kritiek op de staat is niet antisemitisch.
- Dialoog in Nederland is vanaf 1960 goed op gang gekomen
- Kerk heeft tot taak om antisemitisme te bestrijden en gemeenten tot ontmoeting met Israël toe te rusten
- PKN heeft openlijk schuld beleden
- Voortdurende alertheid en oplettendheid wordt gevraagd.

Thema van zondag tot zondag:

- Onopgeefbaar verbondenheid is van zondag tot zondag aan de orde
- Israël s bron en wortel van de kerk: bron om uit te drinken en vanuit de wortel kunnen de levenssappen tot ons genomen worden
- Zorgvuldige kennis van Joodse bronnen en tradities is onontbeerlijk
- Door verdieping kunnen nieuwe ontdekkingen leiden tot meer waardering voor de Joodse bronnen en verdere verrijking van het eigen geloof en dat van de gemeente.